

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Κ.Ν.Π. 400/1924

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ—ΜΟΥΣΙΚΗ—ΘΕΑΤΡΙΚΗ

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΟΥ ΦΙΛΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΝΕΩΝ

ΕΤΟΣ Α΄. ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 12ον

ΣΑΜΟΣ—ΒΑΘΥ

ΙΟΥΝΙΟΣ 1924

Ο Δ Υ Σ Σ Ε Ι Α

Λ. 541—564 601—640

- Στέκανε οἱ ἄλλες οἱ ψυχὲς ἐκεῖ τῶν πεθαμένων
περίλυπες καὶ κάθε μιὰ τὸν πόνο τῆς ρωτοῦσε. 541
- Μόνη τοῦ Αἴαντα ἡ ψυχὴ, τοῦ γιοῦ τοῦ Τελαμῶνα,
στεκόντανε παράμερη χολιῶντας γιὰ τὴ νίκη
ποὺ στὰ καράβια κέρδισα μαζί του πολεμῶντας 545
- γιὰ τ' Ἀχιλλέα τάρματα ποῦχε βαλμένα ἢ Θέτη,
κι' ἔκριναν τὰ Τρωόπουλα κι' ἡ Ἀθηνᾶ ἢ Παλλάδα.
Μὰ τέτοιο ἀγῶνα ἄς εἶτανε ποτὲ νὰ μὴν κερδίσω.
Γιατὶ γιὰ ἐκεῖνα ἢ μαύρη γῆς σκέπασε τέτοιο ἀντρα,
τὸν Αἴαντα, ποὺ στὸ σπαθὶ καὶ στὸ κορμὶ περνοῦσε 550
- ὄλους τοὺς ἄλλους Δαναοὺς, μετὰ ἀπ' τὸν Ἀχιλλέα.
Μὰ ἐγὼ μὲ λόγια μαλακὰ τοῦ μίλησα καὶ τοῦπα :
» Αἴαντὰ τοῦ λιοντόκαρδου τοῦ Τελαμῶνα θρέμμα,
μῆτε νεκρὸς τὸ πάθος σου δὲ ξέχασες ποὺ μοῦχες 555
- γι' αὐτὰ τὰ ἔρμα τάρματα ποὺ τᾶβγαλε στὴ μέση
γιὰ συμφορὰ τῶν Ἀχαιῶν μεγάλη ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου,
ποὺ τέτοιο κάστρο χάσαμε, κι' ὅλοι σὲ κλαῖμε πάντα
ποὺ πέθανες, ὡς κλάψαμε καὶ τὸ γοργὸ Ἀχιλλέα.
Ὅμως δὲ φταίει ἄλλος κανεὶς, μόνο ὁ μέγας Δίας,
ποὺ τὸ στρατὸ κατάρτεξε τῶν Ἀχαιῶν περίσσα, 560
- καὶ σ' ἔρριξε στὴ μάβρη γῆς Μὸν ἔλα, βασιλιᾶ μου,
νὰ μιληθοῦμε· δάμασε τὸ πάθος τῆς καρδιᾶς σου.
Εἶπα, μὰ δὲ μ' ἀπάντησε καὶ στὸ πηχτὸ Σκοτάδι
ροβόλησε μὲ τὶς ψυχὲς τῶν ἄλλων πεθαμένων. 564
- Τότε εἶδα καὶ τὸ φάντασμα τοῦ ξακουστοῦ Ἡρακλέα, 601
- ποὺ χαίρεται μὲς' στάγαθὰ μὲ τοὺς οὐράνιους ὄλους,
κι' ἀπόχτησε γυναῖκα του τὴν κρουσταλλόποδη Ἥβη,
κόρη τῆς χρυσοσάνταλης τῆς Ἥρας καὶ τοῦ Δία.
Γύρο του ἀχοῦσαν οἱ νεκροὶ σὰν τὰ πουλιὰ ποὺ ὄλοῦθε 605
- πετοῦν περίτρομα, Κι' αὐτός, σὰν τὸ θολὸ σκοτάδι,
βαστοῦσε τὸ δοξάρι του γεμᾶτο μὲ σαῖτα
κι' ἄγρια θωροῦσε, δείχνοντας πὼς θέλει νὰ τὸ ρίξει.
Γύρο στὰ στήθια φοβερὸ χρυσὸ λουρὶ φοροῦσε,
ἄπάνω μὲ παράδοξες εἰκόνες σκαλισμένο, 610
- ἀρχοῦδες κι' ἀγριογούρουνα, σπιθόβολα λιοντάρια,
μάχες, πολέμους, σκοτωμοὺς καὶ φόνους ἀντρειωμένων.
Ἔτσι ἄλλο δὲ ματάκαμε μῆτε θὰ ξαναφκιάσει,
ὅποιος σὲ κεῖνο τὸ λουρὶ τὴν τέχνη του εἶχε βάλει.
Μὲ γνώρισε ὅπως ἔστρεψε τὰ μάτια του καὶ μ' εἶδε, 615
- κι' ἔτσι θρηνῶντας μοῦλεγε μὲ λυπημένα λόγια·

»Γιὲ τοῦ Λαέρτη θεϊκέ, πολύτεχνε Δυσέα,
 ἃ δύστυχε, καὶ σὺ ἀκλουθᾶς τὴν ἀπογὴ σου μοῖρα,
 ποὺ αὐτὴ κι' ἐμένα μῆσερνε κάτω ἀπ' τὸ φῶς τοῦ ἡλίου.
 Μεγάλες εἶδα συμφορές, κι' ἄς εἶμουν γιὸς τοῦ Δία,
 620
 γιατί σὲ ἀφέντη δούλευα πολὺ κατώτερό μου,
 καὶ μοῦβαζε τοὺς πιὸ σκληροὺς ἀγῶνες νὰ τελέψω.
 Μ' ἔστειλε μιὰ φορὰ κι' ἐδῶ τὸ Σκύλο νὰ τοῦ φέρω,
 γιατί δὲ βρῆκε πιὸ βαρὺ νὰ μοῦ προστάξει ἀγῶνα.
 Μὰ ἐγὼ τοῦ τὸν ἀνέβασα, τὸν ἔβγαλα ἀπ' τὸν Ἄδη,
 625
 καθὼς μ' ὀδήγησε ὁ Ἐρμῆς κι' ἡ Ἀθηναῖ ἢ Παλλάδα.»
 Ἔτσι εἶπε κι' ἔφυγε ἔπειτα μέσ' στὸ βαθὺ τὸν Ἄδη,
 κι' ἔμεινα ἀσάλευτος ἐγὼ, μὴν ἔρθει καρτερῶντας
 ἄλλος κανεὶς ὄπλαρχηγὸς ποῦχανε πρὶν πεθάνει.
 Θᾶβλεπα ἐκεῖ τοὺς πιὸ παλιοὺς τοὺς ἥρωες ποὺ ποθοῦσα,
 630
 τῶν ἀθανάτων τοὺς διὸ γιουὺς Θεσεία καὶ Περιθιο,
 μὰ πρῶτα ἐκεῖ συνάζονταν φάρες νεκρῶν χιλιάδες,
 μ' ἕνα μεγάλο ἀλαλαγμὸ ποὺ κέρωσα ἀπ' τὸ φόβο,
 τρέμοντας μήπως τῆς Γοργῶς, τοῦ φοβεροῦ τεράτου,
 τὴν κεφαλὴ ἀπ' τὰ τάρταρα μοῦ στείλει ἡ Περσεφόνη.
 636
 Τράβηξα ἀμέσως στὸ γοργὸ καράβι καὶ τοὺς ναῦτες
 πρόσταξα ἀπάνω ν' ἀνεβούν καὶ τὰ σκοινιά νὰ λύσουν.
 Κι' ἐκεῖνοι ἀμέσως πήδηξαν καὶ κάθισαν στοὺς μπάγκους.
 Στὰ κύματα τοῦ Ὠκεανοῦ κυλοῦσε τὸ καράβι,
 640
 μὲ τὰ κουπιά του στὴν ἀρχή, στερνὰ μὲ πρίμο ἀγέρι.

Σάμος 1924

Μεταφρ. ΖΗΣΙΜΟΣ ΣΙΑΔΕΡΗΣ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

...τὴν τύχη σου ποὺ ἐνδίδει πιά, τὰ ἔργα σου,
 ποὺ ἀπέτυχαν, τὰ σχέδια τῆς ζωῆς σου,
 ποὺ βγήκαν ὅλα πλάνες, μὴ ἀνωφέλευτα θρηνησεις.
 Σὰν ἔτοιμος ἀπὸ καιρὸ, σὰ θαοράλεος,
 ἀποχαιρέτα τὴν, τὴν Ἀλεξάνδρεια, ποὺ φεύγει.

Κ. Π. ΚΑΒΑΦΗΣ.

Στὴν κορυφὴ τοῦ πράσινου λόφου, μὲ τὰ ψηλά κυ-
 παρίσσια καὶ τ' ἀρρωστιαρῆκα δεντράκια, ποὺ ἀνά-
 ρια φυτεμένα φαίνονται σὰν ζωγραφιστὰ στὸ γαλάζιο
 φόντο τ' οὐρανοῦ, εἶνε μιὰ βίλλα χαμένη στὴν πρα-
 σινάδα καὶ τὰ λουλούδια.

Ἀνθρώπου μάτι μόλις τὴν βλέπει καὶ πόδι ξένο
 δὲν πατεῖ τὰ χῶματά της.

Κάτω ἢ θάλασσα χαϊδεύει τὰ πόδια τοῦ πράσινου
 λόφου καὶ πάνω ὁ ὅλος τ' οὐρανοῦ,

Μακρυὰ, πολὺ μακρυὰ, στὸ βάθος τοῦ ὀρίζοντα
 σωροὶ τὰ σύγνεφα.

Στὴ βίλλα αὐτὴ κάθονταν ἕνας Ἄνθρωπος, ἐδῶ
 καὶ πολλὰ χρόνια.

Ποτὲς δὲν τὸν εἶδε κανεὶς ἀπὸ κοντὰ.
 Εἶχε ἕνα γέρο ὑπέρητη μὲ τὴ γυναίκα του.

Ὁ Ἄνθρωπος αὐτὸς ἄλλοτε, σὰν εἶταν νέος, ἔζη-
 σε μιὰ ζωὴ πολυκύμαντη.

Γύρισε πολλὸν κόσμον ταξιδεύοντας.
 Δὲν ἄφισε τίποτα ποὺ νὰ μὴν τὸ δοκιμάσει εἴτε
 καλὸ εἴτε κακό.

Καὶ τὴ χαρὰ τῆς θλίψης καὶ τῆς ἡδονῆς τὰ δά-
 κρυα. Ἔζησε μέσα στὴν ὁμορφιά, ὄρατος, γιὰ τὴν
 ὁμορφιά.

Ὁ Ἄνθρωπος αὐτὸς εἶδε μιὰ μέρα πῶς ὅλα γύρω
 του γκρέμιταν καὶ πῶς μονάχος ἔστεκε πάνω στὰ ἐ-
 ρεῖπια:

Οἱ καιροὶ περνοῦν καὶ τὰ τριαντάφυλλα μαραΐ-
 ρονται γρήγορα.

Γιὰ νὰ κρατήσῃ ἀμάραντη τὴ θύμησή τους, στὴν
 ψυχὴ του, τράβηξε τὸν ἑαυτὸ του ἀπὸ τὸν κόσμον κα
 κλείστηκε στὴ βίλλα μὲ τὰ ψηλά κυπαρίσσια.

Καὶ ἀπ' τὴν κορυφὴ τοῦ πράσινου λόφου κοιτοῦσε
 τὸν ἥλιο, ποὺ ὀλόχρυσος ἔβγαине τὸ πρῶτ ἀπὸ τ
 μακρυσμένα βουνὰ καὶ τὸ βράδυ ποὺ κοκκινωπὸ
 κρυβότανε στὰ σύγνεφα τοῦ ὀρίζοντα.

Καὶ ἀπ' τὴν κορυφὴ τοῦ πράσινου λόφου κρατοῦσ
 συντροφιά, ἀργὰ τὶς νύχτες, στὸ χλωμὸ φεγγάρι.

Ἀπὸ κεῖ χαιρετοῦσε καὶ ἀποχαιρετοῦσε τὸ χιόνι
 καὶ τὴν κάψα, τὴν ἀνθηση καὶ τὴ φυλλορροή.

Οἱ καιροὶ περάταν καὶ τὰ τριαντάφυλλα μαρά-
 θηκαν γρήγορα.

Ἄλλοίμονο...
 καὶ τῆς ψυχῆς τὰ τριαντάφυλλα μαραίνονται σὰν πε-
 ράσουν οἱ καιροὶ.

Ὁ Ἄνθρωπος αὐτὸς εἶδε μιὰν ἡμέρα πῶς ὅλα μέ-
 σα στὴν ψυχὴ του γκρέμισαν καὶ πῶς τίποτα δὲν ἔστε-

κε πιά ἐπάνω στὰ ἐρεῖπια.
 Συντρίμμια κι' ὁ ἐσωτερικὸς κόσμος.
 Ἄστρο κανένα δὲ φώτιζε τὰ χαλάσματα.

Ὁ Ἄνθρωπος αὐτὸς ἔφυγε ἕνα βράδυ ἀπὸ τὴν
 πράσινη βίλλα μὲ βῆμα σταθερό.
 Τὴ νύχτα ἐκείνη δὲν γύρισε πίσω.
 Οὔτε τὴν ἄλλην ἡμέρα.
 Κανεὶς ὅμως δὲν ἔμαθε ποτὲς τί ἀπόγινε.
 Κύλισαν πολλὰ χρόνια ἀπὸ τότε καὶ οἱ τριαντα-
 φυλλίες τῆς βίλλας ἀνθῆσαν πολλές φορές.

Γ. ΛΟΓΗΣ

ΣΟΝΕΤΤΑ

— ΜΑΤΙΑ —

Μάτια ὁμορφα γλυκὰ νὰ σὰ: βλέπω δὲ χορταίνω
 δὲν τὸ κρύβω μυστικά, χάνομαι γιὰ σὰς πεθαίνω.
 X.

Μάτια, -δυσὸ κόσμοι ὀλόφωτοι νυχτιὰ λάγνα τ' Ἀπρίλη,
 Πλανεύτρα, νύχτα ὀλόμυρη, ποὺ γύρω τους νυχτώνει.-
 Τ' ἀνάβλεμμά σας ὄνειρο, μαζὺ εὐτυχία καὶ πόνοι,
 Λουλούδια φέρνει ἀπ' τ' ἄγνωστο σὰ σιγοσβεῖ τὸ δεῖλι.

Ἄναλογιέμαι ἀπόνετα τὴν ὁμορφιά σας-χίλιοι
 Θὰ τὴ σοφίστηκαν Θεοὶ-μακρὰ ὅταν ἀπλώνει
 Παντοῦ ἡ νυχτιὰ καὶ τ' ἄστρα της τρεμμένα ποὺ ὑψώνει,
 Γι' αὐτὴ μοῦ λένε ὀλονυχτίς, οὐρανοὶ: εἶνε της θρύλοι.

Μάτια, καθρέφτες τοῦ ἔρωτα, τὸ γέλοιο καὶ τὸ κλάμμα
 Γενεοβολοῦν τὰ θάμψη σας, ποὺ μὲ κρατᾶν σὰ νάμαι
 Κάποιος θρησκείας, ποὺ σφιλοῦν, τὸ μπαίγνιο καὶ τὸ
 (θάμμα.)

Ποὺ μὲ κρατᾶνε ἀνήμπορο κι' ὀλομαζὺ καὶ πᾶμε
 Κάποιο ζητώντας θάνατο.. στὴν ὁμορφιά τριγύρα,
 Ποὺ τὴ λογιᾶζει ἀνώφελα ἢ Ἀπολλώνεια λύρα.

— ΑΔΕΛΦΗ ΜΟΥ —

Τὸ πονεμένο μου κορμὶ νὰ γύρω ἄσε ἀδελφὴ μου
 Στὴν ἀγκαλιά σου, ποὺ εἶνε μου ὀλόδροσο ἀκρογιάλι,
 Λίγονά ζήσω ἀνέμελα. νὰ μὲ ξεχάσουν οἱ ἄλλοι.
 Νὰ θυμηθῶ τὴ μάνα μου προτοῦ νὰ βγεῖ ἡ ψυχὴ μου!

Μὴ σέ τρομάξει ὁ πόνος μου, δικός μου, ἀν τὴ μορφή μου
 Τὴν ἄλλαξε πιά κι' ἐννοια σου ποὺ τύχη εἶνε πάλι
 -Τὴν ξέρω ἐγὼ τὴ μοῖρα μου, ζοπίσω μου εἶνε! ἄλλοι-
 Μὲ τὸ βαρὺ ξημέρωμα νὰ σηκωθῶ.. ἀδελφὴ μου.

Μὲ τὸ φιλι σου-ὦ μυρωδιὰ καὶ πουπουλένιο χᾶδι!-
 Τὴ γλύκα ὅλη τῆς νιότης μου καὶ τὴν παλὰ μου ζήση
 Σὺ θάναστήσεις μέσα μου μὲ τὸ χλωμὸ τὸ βράδυ.

Μὰ τὰ μαλλιά, ποὺ ὁ κουρνιαχτὸς τοῦ δρόμου ἔχει
 (πλουμίσει,

Σὰν ἀπὸ ἀγάπη ἀνομητὸ χέρι ἄς μὴ χαϊδέψει
 Γιατί ἡ ζωὴ ἀπ' τὴ θύμηση μιᾶς ἡδονῆς θὰ ρέψει!

Σάμος 1924

Β. Σ. ΙΩΑΝΝΙΑΗΣ

CHARLES BAUDELAIRE

Πεζὰ ποιηματακία

ΤΡΕΛΛΟΣ ΚΑΙ ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Τί θαυμασία μέρα! Τὸ ἀπέραντο πάγκο ὠχρεῖ
 κάτω ἀπ' τὸ καυστικὸ βλέμμα τοῦ Ἥλιου, ὅπως ἡ
 νεότης ἀπ' τὴν κυριαρχία τοῦ Ἐρωτος.

Ἡ παγκοσμία ἔκστασι τῶν πραγμάτων δὲν ἐκδη-
 λώνεται μὲ κανένα θόρυβο κι' αὐτὰ τὰ νερὰ εἶνε σὰν
 ἀποκοιμισμένα. Πολὺ διάφορη ἀπ' τὶς ἀνθρώπινες ἑ-
 ορτές, ἐδῶ εἶνε μιὰ σιωπηλὴ ὀργίασι.

Θᾶλεγε κανεὶς πῶς ἕνα φῶς, ποὺ αὐξάνει κάθε μέ-
 ρα, κάμνει νὰ λάμπουν πιὸ πολὺ τὰ ἀντικείμενα,
 πῶς τὰ λουλούδια, ἐρεθισμένα, καίγονται ἀπ' τὴν ἐ-
 πιθυμία νὰ συναγωνισθοῦν πρὸς τὸ γαλάζιο τ' οὐρα-
 νοῦ μὲ τὴν ἐνέργεια τῶν χρωμάτων καὶ πῶς ἡ ζέστη,
 ποὺ κάμνει φανερὰ τ' ἀρώματα, τ' ἀνεβάζει πρὸς
 τὸ ἄστρο σὰν καπνοῦς.

Κι' ὅμως μέσ' αὐτὴ τὴν παγκοσμία χαρὰ, παρατή-
 ρησα ἕνα θλιμμένο πλάσμα.

Στὰ πόδια μιᾶς ὑπερμεγέθους Ἀφροδίτης, ἕνας
 ἀπ' αὐτοὺς τοὺς τεχνητοὺς τρελλοὺς, τοὺς ἐκουσίους
 αὐτοὺς γελωτοποιοῦς, ποὺ τῶχουν ἔργο νὰ προξενοῦν
 τὸν γέλωτα στοὺς Βασιλεῖς, ἅμα ἡ τύψη κι' ἡ ἀνία
 τοὺς σπαράζει, στολισμένος μ' ἕνα κοστοῦμι κτυπητὸ
 καὶ γελοῖο, σκεπασμένος μὲ κέρατα καὶ κουνουνάκια,
 συμμαζεμμένος ὀλόκληρος κοντὰ στὸ βᾶθρο, σηκώ-
 νει τὰ μάτια γεμάτα δάκρυα πρὸς τὴν ἀθάνατη Θεά.

Καὶ τὰ μάτια του λένε: «Εἴμ' ὁ τελευταῖος κι' ὁ
 πιὸ ἔριμος θνητὸς, στερημένος ἀπὸ ἔρωτα καὶ φιλία,
 καὶ πολὺ κατώτερος σ' αὐτὸ ἀπ' τὸ ἀτελέστερο ζῶο»
 Ἐν τούτοις γεννήθηκα κι' ἐγὼ γιὰ νὰ νοιώθω κι'
 αἰσθάνωμαι τὴν ἀθάνατη Ὁμορφιά.

Ἄ! Θεά! σπλαγχνισθῆτε τὴ δικὴ μου θλίψη καὶ
 τὸ παραλήρημα μου.

Μὰ ἡ ἀδυσώπητη Ἀφροδίτη κυττάζει μακρὰ δὲν
 ξεύρω τί, μὲ τὰ μαρμαρίνά της μάτια.

Ο ΞΕΝΟΣ

—Ποιὸν ἀγαπᾶς καλλίτερα, αἰνιγματῶδη ἄνθρω-
 πε; λέγε: τὸν πατέρα σου, τὴ μητέρα σου, τὴν ἀ-
 δελφὴ ἢ τὸν ἀδελφὸ;

—Δὲν ἔχω οὔτε πατέρα οὔτε μητέρα, οὔτ' ἀδελφὴ,
 οὔτ' ἀδελφὸ.

—Τοὺς φίλους σου;

—Μεταχειρίζεστε τώρα μιὰ κουβέντα, ποὺ ἡ αἰσ-
 θησί της μοῦ ἔμεινε ὡς τώρα ἄγνωστος.

—Τὴν πατρίδα σου;

—Ἄγνωθὸ σὲ ποῖο πλάτος βρίσκεται.

—Τὴν ὁμορφιά;

—Εὐχαρίστως θὰ τὴν ἀγαποῦσα, θεὰ καὶ ἀθά-
 νατη.

—Τὸ χρυσό;

—Τὸν μισῶ, ὅπως μισεῖτε τὸ Θεό.

—Ἐ! τί ἀγαπᾶς λοιπόν, παράδοξε ξένη;

—Ἀγαπῶ τὰ σύγνεφα,.... ποὺ διαβαίνουν.... ἐ-
 κεί κάτω,.... τὰ θαυμάσια σύγνεφα!»

Μεταφρ. Α. ΣΟΥΒΑΛΤΖΗΣ

ΔΗΣΜΟΝΗΜΕΝΟΙ ΠΕΙΑ ΤΩΡΑ...

Είμαι ή φτωχούλα ή ρεζεντά...
κι γύρω στη σκληράδα των ούτιδανών
κι άπάνω στο σκληρό του πάθους σου διαμάντι
έγω είμουνα το δάκρυ... (Παλαμαές)

Ο καιρός πέρασε και τα χρόνια κατρακύλησαν—δέκα χρόνια κλειστά!— Μια ζωή όλόκληρη! Πλημμυρισμένη άπ' τη βαρεία άγώνια που φέρνουν οι πρώτοι μας στεναγμοί!..

Άχ! πώς πέρασαν τα χρόνια τα άμορφα και τα χρόνια τα πονεμένα!... Φάντασμα ή άνάμνηση—πάντα γλυκειά και πάντα πονετική—με φέρνει ως τόσο στα χνάρια των όσων πέρασαν άνεπιστρεπτεί!...

Και με φέρνει στις άπολαυστικές, στις άξέχαστες άπογευματινές διακάδες του χειμώνα στο Καλάμι, στον Πλάτανο και στα περιβόλια. Και νοσταλγός δακρυσμένος ξαναθυμάμαι τα όνειροπόλα δειλινά με τις φαντασμαγορίες του ήλιου που βασίλευε στα βάθη του όρίζοντα κατά το μέρος της Χίου, τα ήλιοβασιλέμματα που πορφύρωναν τα νερά του πελάγους και χρύσωναν τα κροσσωτά συννεφάκια... .

Μ' όλη τη θέρυμη της νεανικής μου καρδιάς τραβούσα τον δρόμο που μου έδειχνες, στα ροδοδάμματα μιας νέας Ζωής, άμορφης κι αισθαντικής, που με λαχτάρα προσμέναμε κι οί δυό μας!...

Όμως ό καιρός πέρασε και τα χρόνια κατρακύλησαν!...

Τώρα, γελώ και κλαίω μαζί και το γέλιο και το δάκρυ του Έρωτα παίρνει το φως-φως χρυσό κι άγαπημένο— Τώρα κλαίω και γελώ μαζί και το κλάμμα κι' ό άχόγελος σε φιλά μετουσιώνεται μυστικό και μακρυσμένο!..

Μά κι' Έσύ, ώ Έσύ πολυαγαπημένη!, κύτταξε τώρα τον άγαπημένο μας άστερισμό, που τόσες φορές στις όνειροπόλες νύχτες της μόνωσής μας, στοργικά συντρόφεψε τα δάκρυα που έλαμπαν στα μάτια!.. Κύτταξέ τον και μίλησε μ' αυτόν για να Σου πη την Πίστη την άμάραντη που στα ήρηνικά παλάτια του άθώου ύπνου Σου με σίμωνε κι' έσχιζε τους πέπλους της νύχτας για να με ύψωση στους ούρανους των όνείρων Σου!..

Εύγνώμονα Σ' εύχαριστώ!..

Πόσες φορές δεν όνειρεύτηκες και Σὺ την πίστη αυτή! Πόσες φορές δεν Σε σφιχτόδεσε στον ύπνο και στο ξύπνο ή πανευώδιαστη Ζωή των πρώτων-πρώτων έρώτων! Πόσες φορές δεν ζήλεψες των τρυγονιών τα ταιριάσματα μέσα στη ποίηση των δασών! Πόσες φορές δεν Σε μάγεψε και Σένα της πε-

ταλούδας της χρυσής το φτερούγισμα πάν' άπ' τη γύρη των ρόδων!

Όμως τώρα—που ό καιρός πέρασε και τα χρόνια κατρακύλησαν—κλεισμένη όλοϋθε, μόλις ξανοίγεις κρυφά σά φως δειλό και τρέμουλο, για να άσωτέψης κάποιο άκριβό χαμόγελο!...

Και μου μιλάν τα πλῆκτρα τ' άργοστάλλαχτα και στο βαρύ ρυθμό τους και στους βυθούς της ψυχής—ώϊμέ!—ξανοίγω τα λόγια Σου και τους άνασασμούς Σου, τα μάτια Σου και τα μολλιά Σου!...

Και μου μιλάν ή Όρες που τα λευκά όνειρά μας άρμένιζαν στη γαλννεμένη και ήλιοφωτισμένη έπιφάνεια της Ζωής!...

Όμως τώρα!.....

Νά τα ρόδα! Νά κι' ή βιολέττες! Χειμώνανθοι κι' άγράφελες κι' άνθη τ' Άπρίλη και της Άνοιξης τ' άνθη, όλα στυμένα σε κύπελλο άπό μαργαριτάρι για να γλυκάνουν το μαρτύριο του πικρού ποτηριού!...

Κι' ή πλάνες ή άγάπες Σου—πλανεύτρα και μαγεύτρα Έσύ—δαρμοί, ξεθεμελιώματα τραγουδιστάδων του Πόθου—του Πόθου που— Σ' έπνιξε και στην όλόδαθη ψυχή Σου κλειστηκε κι' έγιν' άσκητής!—

δετά κρατάν ένα τραγουδι κι' ένα ρυθμό μ' ένα σκιάχτρο και μ' ένα άστρο, που το τρεμοσβύνει μια θεία πνοή—μύρου πνοή!...

Και στους πυκνότερους άχούς, τ' άνήσυχα της ψυχής άργορωτήματα και της καρδιάς τ' αναφυλλητά σάν σταλλαχτίτες ματωμένοι, στέφουν το θυμα ένός άφανισμού, μιας προσταγής και μιας ύποταγής!...

Ω! Χρόνια! Χρόνια ξαπλωμένα σε μιάν άπέραντη γραφή, χρόνια που είστε για Κάποιους, στα μάκρη και στα σύγνεφα και στα ύψη πέρα—

—κάποιο πολύ ξεχωριστό και παναρμόνιο άστρο—λείψανα και στάχτες άγιασμένων όνείρων, ώ χρόνια άμορφα, έρωτικά κι' άξέχαστα κι' άγαπημένα, το μίλημά μας θάναί παντοτεινά για σάς κλάμμα πικρό και μοιρολόι!...

Λοιπόν; Νά ξεχαστούμε έμεις τώρα πρέπει! Έτσι προστάζουν οι... νόμοι και οι

NOCTURNE

Τ' αφιερώνω στο Θέμο Στεφανίδη

“Ο. Μην κοιμάσαι αυτό το βράδυ
μέσ' στο μυστήριο μέσ' στο σκοτάδι
ήρθα μονάχος να τραγουδήσω,
ήρθα τον πόνο μου να ξαγρυπνήσω,
ήρθα να γύρω στην άγκαλιά σου
να ξεψυχήσω μέσ' στα φιλιά σου.

Εύπνησε κόρη όνειρεμένη
γιατ' ή καρδιά μου ή πονεμένη
μέσ' στο τραγουδι της σένα ζητάει
μα ώϊμένα δεν άπαντάει
παρά ή μαύρη ή έρημιά
που άντηχάει βαρεία βαρεία.

“Ο. Μην κοιμάσαι αυτό το βράδυ
είν' τελευταίο που στο σκοτάδι
έρχομαι τώρα να τραγουδήσω
και πριν χαράξη γιατ' ή σ' αφήσω
κι' άλλος πειά ύστερα με τα φιλιά σου
θα ξεψυχάει στην άγκαλιά σου.

B. N.

ΤΙ ΕΛΕΓΕ

Κι' έλεγε κείνη:
Είνε αλήθεια σπάνιο στην εποχή που ζούμε.
που βασιλεύει άπ' άκρου εις άκρον ό ρεαλισμός,
να βρη κανείς ένα άνθρωπο εξιδανικευμένο
να σκέπτεται λιγάκι πιο ψηλότερα.
Οί άνδρες καθημερινώς άλλο δεν εύχονται
άπό το ν' άποκτήσουν κάποια έρωμένη
για να περνοϋνε τον καιρό τους, κι' ύστερα
άμα θα την χορτάσουν να τη διώξουν βάνουσα,
πράγμα που δε μπορούν να κάμουν τα κορίτσια
που θέλουν να διατηρήσουν μια ύπόσταση
άφογο κι' άμειμπο μέσα στην κοινωνία.
Ό έρωσ ό ίπποτικός αλήθεια έχάθηκε
που ένα φιλι του έθεωρείτο για κατόρθωμα...
Τώρα, μονάχα σεΐς οι νέοι χαιρέστε
και τη ζωή γλεντάτε όπως θέλετε,
ένώ μεΐς τα κορίτσια της «οικογενείας»
τη μέρα όνειροπολούμε με το έργόχειρο,
κι' άμα νυχτώσει μοναχές πλαγιάζουμε
κι' ό πόθος μας κυκλώνει και λυσσομανούμε!
Βαθύ Ιούνιος 1924.

ΚΩΣΤΑΣ ΧΑΡΗΣ

προφήτες!

Νά μια έπιτυχία πολύ άμφίβολη!...

Γιατι κι' αν λησμονηθούμε τώρα κατά συνθήκη άπ' τη μοίρα ή άπ' τον στραγγαλισμό, ποτέ, μα ποτέ δεν θα λησμονηθούν τα όσα πέρασαν άνεπιστρεπτεί, τα όσα έσβυσαν σπαραχτικά κι' ή ζωή και τα χρόνια κι' ή έλπίδες και τα όνειρα, τα όσα μένουν τραγουδημένα και τα όσα άνθισαν λουλούδια, λουλούδια, λουλούδια της ψυχής και του νοϋ και του Έρωτα, όσο κι' αν περάση ό καιρός, όσο κι' αν τα χρόνια κατρακυλήσουν στις ζωής την αιωνιότητα, όσο κι' αν ή άνάμνηση—πάντα γλυκειά και πάντα πονετική—με φέρνει στα παλιά τα χρόνια, στα περασμένα, στ' άξέχαστα, στα πολυαγαπημένα!...

Σάμος-Βαθύ Ιούνιος 1924.

ΝΙΚΟΣ ΚΙΡΑΝΗΣ

ΛΥΣΙΣ

Ημών γούν, ώ Σώκρατες, έκκεκώφωκε τα
όσα και έμπέπληκε Λύσιδος.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΛΥΣΙΣ

Σ' αυτόν το χώρο με τα σκόρπια μάρμαρα,
με τα φθαρμένα πέτρινα καθίσματα,
έσφριζεν άλλοτε ή ζωή' έδώ είταν μια παλαιστρα.
Κι' είπα: άς σταθώ κι' άς άναπνεύσω λίγες Α-
[πόλλωνα,
λίγη έμμορφιά, λίγη άρμονία, λίγη Έλλάδα...]

Τόσο βαθεία τ' άνέπνευσα, που έμέθυσα σχεδόν'
κι' είμουν καθ' όλα βέβαιος, πως μ' έθελγε,
χωρίς και να πολυπροσέχω στον ειρμό της,
ή κομψή συνομιλία του άγαθού Σωκράτους,
δταν πρὸς το άποδυτήριο κατι φωνές
χαρμόσυνες με τράβηξαν παιδιών.

Επαιζαν έφηβοι και παιδιά μαζί.

Όλοι ωραίοι: της άττικής αιθρίας άνθη ευγενικά,
ωραίοι, καθώς τους άπεθέωσεν ή σμίλα,
καθώς τους θέλησεν ή ποιήσις των ωραιόπαθών.

Έχει κι' ό Λύσις είταν, ό πλατωνικός
όλος εύμέλεια, και κίνησις και χάρις.
Το σώμα του άρμονία του φιλντισιού,
φλέβες άπό άκινθο χυμένες,
ρέμβη στο μέτωπο και κύμα στα μαλλιά,
άτέρμαντη έκφρασις ματιών,
ίμερος πορφυρός στα λεπτά χείλη.

Έχει κι' ό Λύσις είταν, ό έρωτικός,
όλος εύμέλεια, και κίνησις, και χάρις
καθώς τον διεφύλαξε ή λεπταισθησία του Σοφοϋ,
ό ωραίος μες στους ωραίους' ό εκλεκτός άνάμε-
(σα στους άλλους.

...Γοητευμένος έμεινα κοντά του ώρα πολλή
κι' έρρήθμισα την ύπαρξί μου επάνω
στον άσίγαστον έρωτα του Ιπποθάλους.

ΓΙΑΝΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΣΜΕΝΟΙ

Πάνω από τη στενή πόρτα του καφενείου του μπάρμπα Χρήστου, φαινόταν ένα μαύρο σημάδι σκεπασμένο με τον ασβέστη.

Ήταν η επιγραφή μισόσβυστη. «Διεθνές» λοιπόν τ' όνομά του.

Όσο τόσο, στο χαμηλόσκιεπο καφενείο μονάχα η τούρκικη γλώσσα μιλιώταν από λογής ανθρώπους: χασάπηδες, τσοπάνηδες, και θερμαστάδες. Όλοι από τα τούρκικα μέρη έρχομένοι, έβρισκαν στη συγκέντρωσή τους την παρηγορία της ζωής.

Από το πρωί ως το βράδυ κάθονταν μπροστά σ' ένα μακρύ τραπέζι κι έπιναν ούζο. Κεϊ μέσα πριν αρχίσουν οι καυγάδες, και πριν σραχτούνε μεταξύ τους για τις οικογενειακές τους τιμές, και για σφερόντα, έκαναν βαρυές συζητήσεις για τα πολιτικά, και ήταν όλοι κηρυγμένοι με τον πόλεμο. Άφτός τάχατες θ' αποκηιστούσε τον καθ' ένα στα πατρογονικά, και θάδινε πλούτη στο έθνος.

Κείνοι που πήγαιναν όμως στον πόλεμο δεν έλεγαν τίποτ' απ' αυτά, μά τριγυρούσαν τσακισμένοι και πεινασμένοι κι αγνώριστοι στους λασπένιους δρόμους της κοινωνικής ευεργεσίας, πάντα καταφρονεμένοι.

Τρεις απ' αυτούς τους ανθρώπους που ζητωστολίζονται στις φημερίδες, κάθονταν μπροστά στο τουρκόφωνο «Διεθνές», και ξεκουράζονταν κάθε βράδυ από τη σκληριά της μέρας.

Πάρα πέρα ήταν ο κατάβλισμός τους, και γι' αυτό οι τρεις στρατιώτες προτιμούσαν το μέρος εκείνο. Πάντα όζω όμως έπερναν τις καρέκλες, σέρνοντας τις από τα βάρη του καφενείου, γιατί κεϊ μέσα ήταν συμμαζεμένοι καπνοί, και μια βαρυά μυρουδιά πισοτού από τα βρωμισμένα κορμιά που παράγγελλαν ούζο όλημερίς.

Δεν μιλούσαν. Με βαρυά μια σκέψη έγερναν το κεφάλι και σώπαιναν. Μιλούσαν μυστικά την άμιλητη γλώσσα των πόνων και των ανικμησεων των πικρών, με μια φρίκη φανερωμένη σε νεβρικούς μορφασμούς. Πονούσαν οι τρεις στρατιώτες που κάθονταν μπροστά στο χαμηλόσκιεπο καφενείο του τουρκόπρεπου μπάρμπα Χρήστου.

Και κανένας από δάφτους, δεν κυττούσε τους κουρασμένους διαβάτες, και τις εφθυμες περαστικές. Και κανείς δεν πρόσεχε τους πονεμένους ανθρώπους, τους περιφρονημένους στρατιώτες της βίας, και των ψευτοπολιτισμένων!

Ένας πολύ εφχαριστημένος από τη ζωή, γιατί της ήταν ο αντίξιος, πέρασεν εκείθε και πρόσεξεν—άπερίσκεπτο κεφάλι—τους τρεις σκυφτούς, και σκεπτικούς ανθρώπους. Και πλησιάζοντάς τους έκαμε μια χειρονομία να σηκωθούν απάνω.

Οι δυο καρέκλες πέρασαν στο δρόμο, κι' ο καφές που βρίσκονταν μπρός τους μιτοάδειος μέσ' ένα λακάκι από λάσπη.

Και τους ρώτησε προσταχτικά ο εφχαριστημένος

άνθρωπος από τη ζωή, γιατί της ήταν ο αντίξιος.

—Γιατί δεν χαιρετάτε;

—Γι'α να γνωρίσουμε αν στον άνθρωπο που ξέπεσεν υπάρχουνε στιγμές που να φαίνεται πολιτισμένος.

Και οδηγήθηκαν στο πάνθεον των στρατιωτών που ήταν κάποτες άνθρωποι, σε μια ντροπή της εποχής, συνεχισμένη από τον προσταχτικόν εφχαρισμένο.

Μια χαμηλή πορτούλα τους οδήγησε σε τρία ύγρα γλυστερά σκαλοπάτια στην αρχή. Ο Γιάννης Περάκος όταν με κόπο κατέβηκε τα τρία ύγρα σκαλοπάτια προς το σκοτάδι, σταμάτησε πεισθαιτικά μη θέλοντας να πάη μπρός. Οι άλλοι δυο, ο Βάσος Τρυφής, κι' ο Κώστας Λιβρέας σταμάτησαν κι' αυτοί για να ξεδιαλύνουν τα πιο μέσα μισοκρυβύριθου.

Ο δεκανέας όμως, ένα χτήνος χωρίς τις χάρες του ζώου, τους έσπρωξε και τους τρεις, προσταζοντάς τους να προχωρήσουν στα τυφλά.

Εγδικιωνταν ο εφχαριστημένος τώρα. Και μουρμούριζαν οι τρεις στρατιώτες, και δημιούργησαν μέσ' τη ψυχή τους μια βαθυάν επκνάσταση, γιρεμίστρα των κάθε Θεών, για τη δημιουργία του αυριανού ανθρώπου.

Σιγηλοί, σκυφοί, για να ξεδιαλύνουν το σκοτάδι του μαύρου λαβύρινθου που οδηγούσε στο σατανικό πειθαρχείο περπατούσαν βουτώντας σε λάσπες, σε στάσιμα νερά, πέφτοντας πάνω στους όλολασπούς, και τους χορταρισμένους τοίχους. Κάπου, σαν για ανάσση, όταν ύψωνε κανείς το κεφάλι, σκόνταφτε στα δοκάρια που βύσταζαν το πάνω πάτωμα. Σ' αυτό ακούγονταν βαρυές μπότες, με σπιρούνια αφθάδιχα, και κουνουριστά. Μπορεί ναταν ο εφχαριστημένος εγδίκητής, μπορεί κι' οι συνάδελφοί του.

Γνώριμος αυτός ο δρόμος για το δεκανέα το βάρβαρο, και τον ύβριστή. Πρώτος έφτασε στη πόρτα—δυο σανίδια ένωμενα με σίδερο, και σφηνωμένα με βαρυά σκουριασμένη κλειδωνιά—είδαν το ξημέρωμα—και μ' ένα στρίψιμο του μεγάλου κλειδιού στρίγλιχο έκαμε να την ανοίξη. Ένας τριγμός, και έννοιωσαν οι κατάδικοί της βραδυάς πως η φυλακή τους ανοίχτηκε. Ένα βήμα ο καθένας τους ακόμα και θά κλειδούνονταν επίδειχτικά κεϊ μέσα.

Άνοιγοκλινοντας η πόρτα έκανε να χτυπούν τα σίδερα της κλειδωνειάς της. Μια φρίκασση αίστάνθησαν οι τρεις να τους περνάη το κορμί, κι' έμειναν καρφωμένοι πάνω στη λάσπη.

—Όμπρός μέσα.

Τους πρόσταξεν ο δεκανέας ύβριστικά. Τους αγκάλιασε για να τους οδήγηση μαζί δλους στο πειθαρχείο, ν' ανεβή γληγορότερα στη καμαρά του να διαβάση τη περιπέτεια του ληστάρχικου βιβλίου.

Πέρασαν τον τοίχο, και βρίσκονταν πιά μέσα οι άμαρτωλοί. Η πόρτα κλείστηκε, κι' ο δεκανέας έφυγε. Σκοτεινά απόλυτη. Και μια βρώμα κάθε είδους

άκαθαράς. Και το σταχτι σκοτάδι την έκανε φοβερώτερη, πιο συχαμερή. Η βρωμιά, και το σκοτάδι: δέν τους έδιναν το θάρρος να προχωρήσουν. Στάθηκαν πίσω από τη πόρτα αναποφάσιστα ντροπιασμένοι μέσα στους ανθρώπινους εαφτούς των. Δυο ροχαλητά τους είπαν πως εκεί ζούσαν κι' άλλοι, και σκέφτηκαν:

—Με το ίδιο έγκλημα κι' αφτοί;

Τώρα προσπάθησαν να πάνε πιο μέσα. Παπούτσια πεταμένα πάτησαν, και σκόνταψαν σε ξαπλωμένα ποδάρια, και κοιμώνταν όλοι, βαθυά στην απόλυτη σκοτεινιά της υγροστάλαχτης κάμαρας. Και ξανασταμάτησαν τρεμουλιαστοί. Σάμπως ναπεφταν μέσα στο άπειρο τους φαινόταν. Μια σιγηλή άηδία τους κρατούσε τα στόματα σφαλιχτά. Ο Κώστας Λιβρέας αγναχτισμένος, έσκυψε να δη αν βρίσκεται τόπος να καθήση. Τα γόνατά του έτρεμαν πιά. Και άγγιξε το χέρι του εν άξουριστο άδυνατισμένο πρόσωπο, και δυο χέρια μακρυά του έσφιξαν τον λαιμό για πνίξιμο.

Ήταν ένας φονηάς και νόμισε πως ο σύντροφός του τον εγδικιωνταν γιατί τον παρέσυρε στο έγκλημα, και τον έπνιγε τη νυχτιά. Μά ο άλλος κοιμώνταν ανήξερος γι' αυτό, ανίσθητος σε μια γωνιά.

Της κακίας, και της εγδικίσης ο τόπος αφτός. Μιας απέραντης προστυχιάς, με μια βρωμεροσύνην άνυπόφορη. Σπίρτα δέν είχαν. Και κάθησαν στα γόνατά τους άμιλητοι. Η κούραση, η βρωμιά από ένα ντενεκέ γεμάτο άκαθαράς τους έπνιξε, και κοιμήθηκαν ξεροντας πάνω σ' άλλα κορμιά που βογγούσαν.

Και ξημέρωσε...

Κι' αντίκρυσαν μορφές έγκληματικές, φερμένες από ένα χέρι δυνατό, ανθρώπους που πιάστηκαν πάνω σε ένα φονικό, σε μια κλεψιά. Μαντηλοδεμένα κεφάλια, μάτια βηθουλωτά, έκπληχτικά με την άπορία της τιμωρίας, τοίχοι πρασινωποί, ένα παραθυράκι τόσο δά, σιδεροκαγέλοστο προς το δρομο, άκουμπώντας το χώμα του. Κι' απ' έξω ποδάρια μισοκρυβύριθου στρατιώτη, με την άκρη του τουφεκιού που κινούνταν σε στιγμές διαδοχικές. Ο φρουρός!...

Οι άγνωστοι κοιτάχτηκαν, και δέν μιλήθηκαν. Στη γωνιά μαζέφτικαν τουρκόφωνοι και άρχισαν να κόβουν μια κουραμάνα με το χέρι. Έτρωγαν άπληστα.

Η πόρτα ξανακούστηκε τώρα. Ένας ήρεμος σιγαλός τριγμός, άβιαστος την ανοίξε, Ο ίδιος ο δεκανέας φάνηκεν. Όχρός, άδυνατισμένος, κοκκινομάλλης: με στιγμάτα στο πρόσωπο ήτον άπαίσιος. Ένας τιμωρός του ματιού. Και στα βρωμισμένα του χέρια μια μηχανή για τα μαλλιά.

—Βγάλτε τα καπέλλα σας.

—Κόψε τα μαλλιά.

—Και έτοιμαστήτε για την άναφορά.

Να έτοιμαστούνε.

Με άσπρα κεφάλια, με μαλλιά αφημένα στ' αφτιά, και το λαιμό, και μπρός, παρουσιάστηκαν μπρός στο χτεσινό τους εγδικητή.

Και άκουσαν τη θεωρία για την πατρίδα, και τους μίλησα για καθήκον, και για οικογένεια.

Τους ήρτε να τον φτύσουν.

Τους έδιωξε ύστερης, και τους είπε πως τους τιμώρησε πιά, χαρίζοντάς τους πεντάμερη φυλάκιση όπως είχε δικαίωμα!

Σάμος 1924

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΣΙΑΔΕΡΗΣ

Άγαπητοί φίλοι,

Έτυχε κάποτε να πέση στα χέρια μου ένα μικροσκοπικό βιβλίο πολύ παλαιό, τυπωμένο στο Παρίσι πριν από εκατό χρόνια. Το έδημοσίευσε κάποιος περιηγητής Ντέπιγγ, που έπισκέφτηκε την Ελλάδα την εποχή κείνη. Στο βιβλίο αυτό που είνε γραμμένες η έντυπώσεις του περιηγητού διάβασα και ένα κομμάτι για τη πατρίδα μας. Περιοδικό σαν το δικό σας έχει την υποχρέωση να το φιλοξενήση γιατί ένδικαφέρει τον τόπο μας έστω και αν με άτέλεια και άνακριθείς ακόμα γίνεται η περιγραφή: έτσι ξαναζούμε, σε μια εποχή που οι πρόγονοί μας ένα μονάχο σκοπό είχαν την αγάπη της Πατρίδας και της οικογενείας. Μεγάλα πράγματα δέν μας μαθαίνει γιατί άλλοι συγγραφείς πολύ πριν απ' αυτόν, όπως ο Τουρνεφόρτ, ο Γεωργαζήνης και τόσοι άλλοι έγραψαν καταλεπτώς για το τόπο: αλλά και τα λίγα αυτά που είνε γραμμένα μέσα στο βιβλίο που επιγράφεται ΕΛΛΑΣ, δείχνουν την αγαθή ψυχή του ευγενικού περιηγητού που με άρκετη στοργή γράφει: πολλά τα κλά για τους Σαμιώτες πριν από 100 χρόνια.

Δικός σας

Σωτήρης Φώκος

Η

ΣΑΜΟΣ ΠΡΙΝ ΑΠΟ 100 ΧΡΟΝΙΑ

Σήμερα όπως και στην αρχαία εποχή οι Σαμιώτες, έχουν την επίδραση του κλίματος της Ίωνίας που είνε πολύ σιμά τους και γι' αυτό είνε ένας λαός εύθυμος, ζωηρός, ευγενικός και έξυπνος. Όπως σ' άλλους καιρούς έτσι και τώρα έχουν κλίσι στα ναυτικά και γι' αυτό έχουν και αρκετά πλοία. Καθώς στην αρχαιότητα έτσι και τώρα οι παπάδες αφθονούν στη Σάμο. Μά πόση διαφορά από τη παλιά Σάμο με τη σημερινή! Το νησί αυτό ένα από τα πιο πλούσια και σημαντικά Έλληνικά νησιά, είνε η πατρίδα του Πυθαγόρα και του Τιμάνθου, είνε το μέρος που ιδιαίτερα έλατρεύτηκε η Ήρα ή όποια είνε εδώ το πιο όμορφο ναό χτισμένο σε μια μεγάλη και περήφανη πόλι που συχνά την επισκέπτονταν οι ξένοι. Η Σάμος τώρα έχασε κάθε πράγμα που την έκανε άλλοτε διάσημη: έλη και κλαδιά σκεπάζουν σήμερα τα χωράφια που ήσαν άλλοτε τόσο καλά καλλιεργημένα: λίγα έρείπια δείχνουν το μέρος που ήσαν οι ναοί και τα παλιά τείχη: λίγος πληθυσμός όχι περισσότερος από 10000 κατοικεί σε χωριά και συνοικισμούς. Λίγοι ξένοι έρχονται στον τόπο αυτόν, που δέν

και ψυχολογική ζήτηση κατά προτίμησιν τὰ ἐξωτερικά αποτελέσματα, τὲς συγκινητικὲς δραματικὲς στιγμῆς, αὐτὲς καθ' ἑαυτὲς, κάθε παθητικὸ, βίαιον, ἀλλὰ πάντως σὲ κατώτερη κλίμακα, ὅ,τι δηλ. χαρακτηρίζει ἐκεῖνο ποῦ λέγεται μελοδραμα μετὴν 'κακὴ σημασία τῆς λέξεως. Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο χάραξε μιὰ καινούργια κατεύθυνσι· στὴν Ἰταλικὴ ὄπερα τὴν ὁποῖαν δὲν θὰ ἐγκαταλείψῃ ποτὲ πλέον. Ἡ λαμπρότερη σελίδα τοῦ Otello ἦταν ἡ περίφημη ρωμάντσα τοῦ Saule.

Χωρὶς νὰ σταματοῦμε σ' ὅλα τὰ ἔργα ποῦ τὸ γόνιμον πνεῦμα τοῦ νεοῦ συνθέτου, δὲν ἔπαυσε νὰ δημιουργῆ, θ' ἀναφέρουμε ἀκόμα τὸ Moïse en Egypte (1818), τοῦ ὁποῖου γνωρίζουμε τὴν ὑπέροχη προσευχὴ ποῦ γράφτηκε κατόπιν ἐορτῆς.

Κεῖνη τὴν ἐποχὴ συνέβη ἡ ἐπανάστασις τῆς Νεαπόλεως (1820). Ὁ Rossini ποῦ μόλις παντρεύτηκε τὴ Διδά Colbrau, ἑπτὰ χρόνια μεγαλειότη τῶν ἀλλὰ ποῦ εἶχε εἰσὸδημα εἴκοσι χιλιάδες φράγκα καὶ μιὰ ἔπαυσι στὴ Σικελία, φεύγει γιὰ τὴ Βιέννη ὅπου συναντᾷ τὸν Beethoven. Κατόπιν γυρίζει στὴ Βολωνία καὶ συνθέτει τὴν Semiramis, τὴν ὁποῖαν ἐμφανίζει στὰς 3 Φεβρουαρίου 1823 στὴ Βενετία καὶ στὸ θέατρο Fenice χωρὶς ὅμως καμμιά ἐπιτυχία. Ὁ Rossini φεύγει καὶ πάλιν ἀπ' τὴν Ἰταλία καὶ κάνει μιὰ περιοδείαν κονσέρτων καὶ παραστάσεων στὴν Ἀγγλία ἀπ' τὴν ὁποῖα κερδίζει 175 χιλιάδες φράγκα.

Τότε ὁ «maestro» πηγαίνει νὰ γνωρισθῇ στὴ Γαλλία. Στὴν ἀρχὴ ἀναλαμβάνει τὴ διεύθυνσι τοῦ Ἰταλικοῦ θεάτρου τῶν Παρισίων γιὰ δεκαοκτὼ μῆνες, ἀντικαταστήσας τὴν Paër καὶ ἀργότερα τιτοφορεῖται «Inspecteur du chant en France» καὶ compositeur du roi.

Γρήγορα ὅμως ἀντιλαμβάνεται ὅτι τὰ Ἰταλικά του ἔργα δὲν ἦταν γιὰ τοὺς Γάλλους γιὰ αὐτοὶ ζητοῦσαν ἀκριβῆ ρητορικὰ σχήματα, ἀπαγγελίαι, λιγώτερα στολίδια, καὶ πιὸ μεγάλες ἐμφανίσεις, ὅπερες μὲ περισσότερον ἐνδιαφέρον, πρὸ πάντων δὲ μεγαλοπρεπὲς σύνολον καὶ πομπώδη θεάματα.

Ἡ Siege de Corinthe ὑπῆρξε μιὰ μεγάλη ἐπιτυχία καὶ ὅμως δὲν ἀξίζε καὶ τόσο πολὺ. Ὁ Moïse ἔκαμε ἀκόμα μεγαλιότερη ἐντύπωσι· στὸ κοινόν. Μὰ ἀπ' ὅλα ὁ Guillaume Tell (1829) καθιέρωσε τελειωτικὰ τὴ φήμη τοῦ Rossini στὴ Γαλλία. Γιὰ νὰ γράψῃ αὐτὴ τὴν ὄπερα κοπίσσε πολὺ. Ἐργάστηκε ἕξ μῆνες. Ἡ ouverture τῆς περιελάμβανε ἀναλογίαι καὶ ἡ ἐνορχήστρωσι· ἦταν καλὰ δουλεμένη. Ἐβλεπε κανεὶς ἕνα ἔργο μὲ τοπικὸ χρῶμα. Ἡ ἀπαγγελία συνεχέντρωσε τὴν ἀπαιτούμενη ἀπλότητα, ὠραιότητα καὶ φυσικότητα. Αὐτὸ ἦταν τὸ ἀριστούργημα τοῦ Rossini εἰς τὴν σοβαρὰν μορφήν. Ἀλλὰ ὁ Guillaume Tell ἔχει τὸ μεγάλο ἐλάττωμα νὰ ἀνηκεῖ εἰς τὸ νόθον εἶδος τοῦ ἱστορικοῦ μελοδράματος, τὸ ὁποῖον ἀποδίδει τόσο λίγα σὲ μιὰ πραγματικὴ μουσικὴ ἀνάπτυξι. Ὁ Guillaume Tell δὲν μπορεῖ νὰ φθάσῃ τὴν τελειότητα τοῦ Barbieri.

Μετὰ τὸν Guillaume Tell, ὁ Rossini σὲ ἡλικίαν 37 ἐτῶν ἀφίνει τὸ θέατρον. Χωρὶς καμμιά ἀμφιβολία ὑπεχώρησε μπροστὰ στὴ νεοφανῆ δόξα τοῦ Meyerbeer. Ἐαναγύρισε στὴν Ἰταλία ἀλλ' ἀμέσως

πάλι παίρνει θάρρος καὶ ἔρχεται νὰ ἐγκατασταθῇ στὸ Παρίσι.

Μετὰ τὸ θάνατο τῆς πρώτης τοῦ γυναίκας (1845,) ξαναπαντρεύεται μὲ τὴν Mme Olympe Pelissier.

Ὁ Rossini πέθανε στὰ 1868 χωρὶς νὰ γράψῃ τίποτα ἄλλο ἐνδιαφέρον ἐπὶ σαράντα χρόνια, ἐκτὸς ἀπ' τὸ Stabat Mater (1832—1843.)

Καὶ τώρα τί ἔμεινε ἀπ' τὸ κολοσσιαῖον ἔργο τοῦ Rossini;

Ὁ ἴδιος μᾶς τὸ λέγει μὲ ἀξιοθαύμαστη σαφήνειαν. Ἡ τρίτη πράξις τοῦ Otello, ἡ δευτέρα τοῦ Guillaume Tell καὶ ὁ Barbieri de Seville. Λίγοι συνθέται εἶνε περιφημότεροι ἀπ' αὐτόν.

Διηγούνται ὅτι εἶπε σχετικῶς στὸ Wagner (1860). «Εἶχα τὴν εὐκολία, θὰ μπορούσα νὰ φθάσω κάπου.»

Ὁ Rossini δὲν εἶχε τὸ ζῆλο καὶ τὸ θεασμὸ ποῦ ἔπρεπε στὴ τέχνη. Ἐκανε λογαριασμὸ καὶ μετροῦσε τὲς προσπάθειάς του μὲ τὲς ἀπαιτήσεις τοῦ κοινοῦ. Ἐκανε κατάχρησι τῆς εὐκολίας τοῦ ἡ ὁποῖα τοῦ ὑπηγόρευε ἄλλοτε ὀλοκάθαρες μελωδίαι καὶ ἄλλοτε χυδαῖαι φράσεις.

Ἦταν σαφῆς φυσικὸς κάποτε ὅμως καὶ ἀκαθόριστος. Ἡ μεσημβρινὴ του εὐγλωττία τὸν ὑπεστήριζε πάντα ὅταν δὲν εἶχε μιὰν ἀληθινὴν ἔμπνευσι. Μέσα ὅμως στὸ μουσικὸ αὐτὸ χεῖμαρο ὑπῆρχαν περισσότερα λογία παρὰ σκέψεις. Ἡ ἐπιρροὴ τοῦ Rossini στὴ Γερμανία ἦταν μηδαμινὴ, στὴ Γαλλία βάσταξε σχεδὸν μισὸ αἰῶνα, στὴν Ἰταλία δὲ καὶ μέχρι σήμερα εἶνε πανίσχυρη.

Ὁ Meyerbeer καὶ ὁ Verdi οἱ «veristes» εἶνε ὀπαδοὶ αὐτῆς τῆς σχολῆς ἡ ὁποῖα ἐπιδιώκει μὲ κάθε θυσία ἐντυπώσεις διὰ μέσων τῶν ὁποῖα ἐξελλίσσονται ἀδρότερον. Ὁ Rossini εἶχε κατ' ἀρχὰς ὡς διαδόχους του στὴν Ἰταλία δύο μουσικοὺς οἱ ὁποῖοι διατηροῦν ἀκόμη τὴν παράδοσι τοῦ «bel canto». Αὐτοὶ εἶνε ὁ Bellini καὶ ὁ Donizetti.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΙ

Οἱ Χιώτες ἀνταποδώσανε τὴν ἐπίσκεψιν ποῦ τοὺς κάναμε. Ἡ διανοομένη Νεολογία τῆς Χίου ἀντιπροσωπεύτηκε ἄξια ἀπὸ δύο λόγιους νέους, τοὺς κ. κ. **Χ. Παῖδου-δου** καὶ **Ν. Σωτηράκη**. Τὸ δαιμόνιον ποῦ τοὺς κεντάει νὰ πρωτοστατοῦν σὲ κάθε φιλολογικὴ, καλλιτεχνικὴ ἐν γένει, κίνησις γίνηκε ἀφορμὴ νὰ γραφοῦν ἀπὸ τοὺς νέους ποιητὲς δύο ὕμνοι γιὰ τὴ Σάμο καὶ ν' ἀπαγγελθοῦνε ἀπὸ τοὺς ἴδιους τὴν ἡμέραν τῆς ἐκδρομῆς.

Εὐχαριστοῦμε ἀπὸ καρδίας τὴν αἰστηματικὴν νεολογία τοῦ ἀδερφικοῦ νησιοῦ καὶ ἐλπίζουμε πὺς τώρα ποῦ γνωριστήκαμε καλύτερα θὰ μᾶς κάνουν τὴν τιμὴ νὰ συνεργάζονται μαζί μας στὴ Μην. Ἐπιθεώρησι.

Πέθανε ὁ **Ἀντρέας Λοῦζος**, λογοτέχνης καὶ ποιητῆς. Ὁ θάνατός του εἶνε ἀληθινὰ ζημιὰ γιὰ τὰ γραμματὰ καὶ γιὰ τὴν πατρίδα του τὴ Χίο.

Γιὰ τὸν ποιητὴ ποῦ πέθανε τὸν **Ἰ. Πολέμν**, δὲν μπορέσαμε νὰ γράψουμε σ' αὐτὸ τὸ φυλλάδιον· ἦταν μισοτυπωμένο τότε.